

med lignende Virksomheder i andre Lande maaske ogsaa staar med en Hæderskrans, der ikke let kan omtvistes. Alt dette skete som en Udløber fra den stærke filantropiske Bevægelse i Svejt under Fellenberg. Den første Forstander for Holsteinsminde var den bekendte Steffensen, og den første Forstander for Flakkebjerg var Møller, begge kendte Mænd paa Opdragelsens Omraade. Efter Aarhundredets Midte voksede Bevægelsen dog efterhaanden det private Initiativ, det private Arbejde for de forsømte Børn næsten helt over Hovedet, navnlig i de store Byer. Naar Nøden var der, var Hjælpen der dog tidt ogsaa, og der skete efterhaanden saa store private Sammenslutninger, og der blev taget saa ihærdigt fat, at Nøden dog ikke blev saa overvældende før her i de sidste Aartier af det nu udløbne Aarhundrede.

Jeg skal nævne nogle af de specielt danske private Foretagender, som have deres eget hyggelige Præg. Jeg har nævnt den første af de store Foreninger, Foreningen af 1837, som væsentlig har virket indenfor København. I 1898 blev der dannet en Forening, som kaldes „Kristelig Forening for vildfarne Børns Redning“. Denne har i de faa Aar, den har bestaaet, haft omtrent 800 Børn under sin Behandling. Den stærkeste og største Organisation paa dette Omraade er dog de samvirkende Plejehjemsforeninger, der have halvtredie Tusinde Børn under deres Behandling, og som særlig virke ved at sende Børnene ud i Plejhjem. Kun hvor Børnene ere vanskeligere, tyr man til Børnehjem, og de allervanskeligste, de egentlig vanartede Børn, sendes til de saakaldte Opdragelsesanstalter. De samvirkende Plejeforeningers Budget bevæger sig mellem 2 og 300,000 Kroner. Staten har tidlig begyndt at træde støttende til og har, saa vidt jeg kan skønne, paa sidste Finanslov bevilget omtrent 150,000 Kr. til disse forskellige Foretagender. Man har især i de store Byer lagt an paa forebyggende Foranstaltninger. Her i København er der en Række private Institutioner, som søge at tage sig af Smaabørn, hvis Forældre begge maa være borte fra Hjemmet om Dagen. Dette ulykkelige Forhold, at baade Fader og Moder ere borte fra Hjemmet, er jo i Hundreder af Tilfælde Skyld i Børnenes Vanrøgt. Her i København er oprettet, hvad man kalder Vuggestuer og Børneasyl, hvor baade smaa og noget større Børn kunne sendes hen, medens Moderen er ude af Huset. Den først der i paafaldende Grad tog sig af

denne Sag, var Christian den 8des elskelige Dronning, Caroline Amalie, der allerede i 1829 stiftede sit Asyl for Smaabørn her i København og selv færdedes i det. Hun stiftede ogsaa andre Asyler og blev kaldt med det kønne Navn „Fattigbørns Moder“. I hvor høj Grad det Arbejde er baaret frem ved private Kræfter, faar man et Begreb om ved at høre, at 65 pCt. af de Udgifter, der medgaa, komme til Veje ved private Tilskud og Sammenskud. Af alle disse Anstalter er der kun en eneste, der egentlig er en Statsanstalt, nemlig Bøggildgaard. Hele det andet store Værk er rejst ved menneskekærlige Menneskers Sammenlutning og Tagen-fat, og det er al Ære værd.

Men jeg sagde før, at i flere Aar er det følt, at det private Initiativ ikke magtede dette Arbejde, og navnlig var der et Omraade, hvor man stod ude af Stand til at løfte Byrden, nemlig overfor de større, egentlig forbryderske Børn. Dernæst stod man overfor en anden Vanskelighed, som var komplet uoverkommelig ad privat Vej, den nemlig, at man de fleste Steder eller i alt Fald mange Steder ikke kunde faa Lov til at tage Børnene ud af Hjemmene, det var jo ikke muligt at planlægge en Opdragelse og Undervisning, naar Faderen maaske kom en af Dagene og forlangte Barnet tilbageleveret. Denne Vanskelighed kunde ikke overvindes ad privat Vej, Forældremyndigheden maatte ophæves og lægges over paa Foreningen, før man kunde planlægge en Opdragelse og Undervisning af Børnene, hvorved man beholdt dem indtil det 15.—16.—17. Aar mange Gange. Disse Vanskeligheder blev der første Gang peget paa, saa vidt jeg ved, af Dansk Skoleforening i 1889 ved et Andragende til Ministeriet om at lade Lovgivningsmagten skride ind for at overvinde den Vanskelighed, jeg omtalte, saaledes at Forældremyndigheden kunde erhverves for disse Foreninger, tages fra de demoraliserede Forældre. Dansk Skoleforening omfatter baade Skolemænd og Ikke-Skolemænd og har udrettet meget godt paa Skolens Omraade og paa andre Omraader. Andragendet blev gentaget i 1892 og blev vistnok væsentlig skrevet og baaret frem af en enkelt Mand, som sad i Bestyrelsen, nemlig Budde. I 1893 blev saa Kommissionen nedsat, som Dansk Skoleforening havde bedt om, og Betænkningen blev afgiven i 1895. Senere har Sagen ikke været videre til Drøftelse i større Kredse, men ved Skolemøder og Børnehjemsmøder har det været omtalt saa tidt, at her laa